

A tanulási eredmények kialakítása, megfogalmazása

Olvasólecke

Az olvasólecke a **Tanulási eredmény alapú képzésfejlesztés** című, 30 órás felnőttképzéshez kapcsolódik.

Az olvasólecke célja: módszertani támogatás nyújtása a tanulási eredmények kialakításához és megfogalmazásához.

Az olvasólecke feldolgozásával elérhető tanulási eredmények:

Tudás	Képesség	Attitűd	Autonómia-felelősség
Mélyrehatóan és részleteiben ismeri a tanulási eredmények meghatározásának módszertanát, a tanulási eredmények megfogalmazásával szemben támasztott tartalmi és formai követelményeket.	Megfelelő gyakorlás után saját tantárgyának kimeneti követelményeit – a szakmai, tartalmi és formai követelményeknek megfelelő – mérhető és értékelhető tanulási eredményekben fogalmazza meg.	Elfogadja, hogy a tudáshoz annak működésére ható nézetrendszer, attitűd, önállóság és felelősségvállalás minősége is hozzátartozik.	Vállalja, hogy elsajátítja a tanulási eredmények kialakításának módszertanát, szükség esetén szakmai/módszertani segítséget kér, illetve önképzéssel fejleszti ez irányú képességét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 60 perc

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási **E**redmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegedi Tudományegyetemen

Az olvasóleckét az SZTE T.E.A.M. fejlesztette az EFOP-3.4.3-16-2016-00014 azonosító számú „A Szegedi Tudományegyetem oktatási és szolgáltatási teljesítményének innovatív fejlesztése a munkaerőpiaci és a nemzetközi verseny kihívásaira való felkészülés jegyében” című pályázatán belül az “AP2_OKTIG2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n” altéma keretében.

SZTE Tanulási Eredmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely

szte.team@rekt.szte.hu

www.facebook.com/szteteam

A tanulási eredmények kialakításának, megfogalmazásának szempontjai

A tanulási eredmények (learning outcomes) tudás, képesség, felelősség és autonómia kontextusában meghatározott kijelentések arra vonatkozóan, hogy a tanuló mit tud, mit ért, és önállóan mire képes, miután lezárt egy tanulási folyamatot, függetlenül attól, hogy hol, hogyan, mikor szerezte meg ezeket a kompetenciákat (CEDEFOP 2008; Európai Unió Tanácsa 2017).

A tanulási eredmény tehát a tanulással – a tanulási szakasz¹ végére – elérhető kimeneti követelmények leírását jelenti, kontextusba helyezett, az MKKR-hez² illeszkedő tudás + képesség + attitűd + autonómia-felelősség terminológiájában meghatározott cselekvő szintű kompetencialeírás.

A tanulási eredmények írásának nincs egyetlen, tökéletes, tudományos pontossággal meghatározható módszere és eredménye. A kimeneti követelménysz tenderdeknek a tanulási eredmények az egyik lehetséges megfogalmazási módja. Ráadásul ugyanazt a követelményt többféleképpen is meg lehet szövegezni. Emellett jelenleg még alakulóban van az a megközelítésmód és nyelvezet, amely a leginkább alkalmas a hazai képzési követelmények közérthető leírására. Az eddig elkészült megoldásokra jellemző a sokféleség, ezt jól bizonyítja a különböző szakképzettségek KKK-inak egymástól jelentősen eltérő részletességű és minőségű kidolgozottsága.

¹ A tanulási szakasz lehet egy tanítási óra, egy tantárgy, egy modul, a gyakorlati képzési rész, a teljes képzés.

² A Magyar Képzési Keretrendszerrel bővebb információt nyújt 'A Magyar Képzési Keretrendszer célja, funkciója, működése' című olvasólecke.

Egy modul/tantárgy/gyakorlati képzési rész tanulási eredményeinek meghatározásához **kiindulópontként szolgál a KKK, de célszerű mindig az adott tevékenység szempontjából átgondolni a tanulási eredményeket** és a (munka)folyamatból, (munka)tevékenységből kiindulni. Ezért a tanulási eredmények írásába érdemes bevonni gyakorlati szakembereket, például a szakmai gyakorlati képzésben résztvevő kollégákat. A tanulási eredményeket azok a szakemberek tudják a legeredményesebben meghatározni, akik már gyakorlatot szereztek mind a szakmában, mind annak oktatásában, és ismerik a tanulási eredmények írásának módszertanát, értik az MKKR szintleíró jellemzőit és elkötelezettek a minőségi fejlesztés iránt. A csak a KKK-ban **található tartalmi elemek alapján nem lehet megfelelő tanulási eredményeket írni, ezért szükséges annak a munkafolyamatnak/tudományos tevékenységnek a gyakorlati ismerete, amely elvégzésére jogosít az adott képzés sikeres teljesítése.** A tanulási eredmények kialakításakor feltétlenül figyelni kell arra, hogy az összekapcsolódó felsőoktatási szakképzés – alapképzés – mesterképzés tanulási eredményei kifejezzék a különböző szintű képesítések egymáshoz való viszonyát, a tanulási eredmények alapján jól megkülönböztethetők legyenek a képesítések szintjei.

A tanulási eredmény leírásoknak **illeszkedniük kell a képzés céljához és kimeneti** (záróvizsga és adott foglalkozás, munkakör, munkaterületi feladat elvégzésére való alkalmasság) **követelményeihez.** A tanulási eredményeknek a kimeneti követelményekre kell összpontosítaniuk és nem a tanítási-tanulási folyamatra. Ez annál is inkább fontos, mert egy modul/tantárgy/gyakorlati képzési rész tanulási eredményeit úgy kell megfogalmazni, hogy azok alapját képezzék a validációnak³ is, és **azok is bizonyíthatassák birtoklásukat, akik nem vettek részt formális tanulási folyamatban, konkrét oktatási, képzési programban.** Kulcsfontosságú annak az átgondolása, hogy milyen formái vannak a tanulási eredmény megnyilvánulásának, hogyan lehet azt megfigyelni, illetve hogyan tudják a hallgatók bizonyítani a tudásukat.

³ A validáció olyan eljárás, amelyben a legkülönbözőbb tanulási környezetekben megszerzett ismereteket, készségeket, kompetenciákat (hétköznapi kifejezéssel tudást) vetik össze előzetesen meghatározott referenciákkal (azaz egy adott képesítés vagy képzési program követelményeivel), és megfelelőség esetén elismerik, vagyis lehetővé teszik az adott képesítés megszerzését, vagy pedig a korábban megszerzett (hozott) tudást egy képzési program követelményeinek teljesítésébe beszámítják. A felsőoktatás területén a felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 49 § (6) bekezdése biztosítja a validáció lehetőségét: "A kreditárviteli bizottság az előzetesen nem-formális, informális tanulás során megszerzett tudást, munkatapasztalatot – az e törvényben, valamint kormányrendeletben meghatározottak szerint – tanulmányi követelmény teljesítéseként elismerheti."

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

*AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási Eredmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen*

A tanulási eredmények kialakításának és megfogalmazásának tehát nincs általánosan elfogadott szabálya, de az eddigi tapasztalatok alapján mindenképpen érdemes figyelembe venni az alábbi szempontokat.

A tanulási eredmény

⇒ az adott tanóra/kurzus/tantárgy/modul/tevékenység/szakképzettség értékelhető és mérhető (vagy munkavégzés közben megfigyelhető) kompetenciáit írja le (a mérhetőség kulcskritérium),

⇒ a tanulási folyamat befejezésének az elvárt konkrét és mérhető teljesítményeit (eredményét) határozza meg, és nem a tanulási útvonalat,

⇒ a hallgató és nem az oktató szempontjából van leírva,

⇒ kellően tevékenység- vagy szakmaspecifikus, az adott szakképzettségre jellemző terminológiát használja,

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

*AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási Eredmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen*

⇒ konkrét, világosan érthető cselekvést jelentő ígét + tárgyat és egyéb specifikáló kontextust tartalmaz,

⇒ alapos és megfelelő részletezettségű, egyértelműen utal az adott kompetencia autonómia és felelősség szintjére,

⇒ igazodik az adott végzettség/képesítés MKKR szintjéhez,

⇒ kialakításának alapját képezheti a KKK, de képzésfejlesztéskor mindig az adott tevékenységből, munkafolyamatból kell kiindulni.

Összefoglalóan: a tanulási eredményeket meghatározott nyelvezet jellemzi. A tanulási eredmények megfogalmazásakor általában:

- ⇒ **aktív igét** használunk
- ⇒ meghatározzuk azt a **témakört**, amire a tanulási eredmény vonatkozik
- ⇒ meghatározzuk a tanulási eredmény **kontextusát, összefüggéseit, komplexitását**
- ⇒ meghatározzuk az **elérendő szintet**

Példa

Tudás kategória:

Alkalmazói szinten ismeri a munkajogi alapfogalmakat és a Munka Törvénykönyv munkaviszony (foglalkoztatási formák, speciális jogviszonyok) létesítésére, a munkavállaló jogaira és kötelezettségeire vonatkozó részeit.

Képesség kategória:

A lakosság fittségi állapotának megfelelően változatos mozgásformákat oktat csoportosan, illetve egyéni foglalkozások szintjén.

Attitűd kategória:

Tiszteletben tartja a gyermeki és emberi méltóságot és az alapvető jogokat a laboratóriumi diagnosztikai szakterületen végzett munkája során.

Autonómia-felelősség kategória:

Önállóan tervezi és irányítja a termelőtevékenységet biztosító gépek, berendezések energetikai, műszaki üzembiztossági, környezetvédelmi és szervizelési feladatait.

Mire ügyeljünk az egyes kategóriák megfogalmazásakor?

TUDÁS

A tudás leírásánál figyeljünk oda arra, hogy az **elég specifikált legyen**. A tud, ismer stb. igék alkalmazása önmagában nem szolgál elég információval a tudás mélységére, szervezettségére és kiterjedésére vonatkozóan. Ezért az ismereteket specifikáljuk azok mélysége (mennyi és milyen mélységű ismerettel kell rendelkezni) és kiterjedése (milyen széles területen kell az adott tudással rendelkezni) és komplexitása szerint.

Példa

Jó példa, mert konkrét, világos, meghatározza az ismeret tárgyát, annak kiterjedését, kontextusát és jól mérhető:

- ✓ Ismeri a környezeti elemek és rendszerek mennyiségi és minőségi jellemzőinek vizsgálatára alkalmas főbb módszereket, ezek jellemző mérőberendezéseit és azok korlátait, valamint a mért adatok értékelésének módszereit.
- ✓ Ismeri a termelési folyamatok műszaki kiszolgálásához szükséges gépek és berendezések működését, a termelési hatékony géprendszerek kialakításának és összeállításának minden alapvető kritériumát.

Rossz példa:

- ✗ Átfogóan ismeri az alapvető közgazdasági, vállalkozási és jogi szabályokat, eszközöket. *(bár az ige specifikálva van, ugyanakkor a tanulási eredmény nem elég konkrét, túl széles és általános megfogalmazás, a közgazdasági és vállalkozási ismeretek köre rendkívül széles)*
- ✗ Ismeri a szakterületéhez kapcsolódó információs és kommunikációs technológiákat. *(nem elég konkrét, nem mérhető, nem derül ki, hogy konkrétan milyen információs és kommunikációs technológiákat kell ismerni, milyen kontextusban, milyen szinten kell ismerni?)*

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási **Erdmény Alapú** Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen**KÉPESSÉG**

Tipikus hiba, hogy a képes fogalom használatával nem képességet, hanem tudáselemet határozunk meg. Ezért indokolt a képes szót (amely a mondatban betöltheti az állítmány szerepét, ugyanakkor nem cselekvést kifejező szó) elhagyni és helyette cselekvést jelentő igét használni. **A képesség kategóriába mindig gyakorlati alkalmazás, konkrét tevékenységvégzés kerüljön.** Az alacsonyabb szinteken a begyakorlott rutintevékenységek, a magasabb szinteken egyre inkább a képességek területén az önálló feladatmegoldás, a kreativitás megjelenése a jellemző. A magasabb szintű tudás területén jellemző absztrakció birtoklása miatt képes ismereteit új helyzetekben alkalmazni, meglátja a valóság elemei közötti összefüggéseket.

Példa

Jó példa, mert konkrét, tartalmazza az adott tevékenység kontextusát, és a munkavégzéssel kapcsolatos elvárásokat, jól specifikáltak, megfelelő feladattal/szituációban jól mérhetőek:

- ✓ Képes a beruházási igények felmérésére, menedzselésére, valamint a beruházásokkal kapcsolatos műszaki és gazdaságossági vizsgálatok végrehajtására.
- ✓ Képes alkalmazást fejleszteni, kliens-szerver és WEB, mobil rendszereket programozni, multiplatform rendszereket kialakítani.

Rossz példa:

- ✗ Hatékonyan alkalmazza az írásbeli és szóbeli kommunikációt segítő eszközöket. *(alulspecifikált, nincs meghatározva hogy milyen tevékenységekhez milyen céllal, milyen feladat elvégzéséhez, milyen szinten alkalmazza az kommunikációt segítő eszközöket?)*
- ✗ Képes team vagy projekt kialakítására, irányítására. *(túl általános, nincs konkretizálva hogy milyen projekt, milyen céllal történő kialakítás, hiányzik a kontextus meghatározása)*

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási **Eredmény Alapú** Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen**ATTITÚD**

Az attitűd (kedvező, kedvezőtlen megítélés, vélekedések, nézetek, szándékok, törekvések) leírása talán a legnehezebb, ügyeljünk rá, hogy ne általános, hanem **specifikus leírást alkalmazzunk**. **Úgy**

fogalmazzuk meg, hogy kapcsolódjon az adott szakmaterülethez. Csak a jellemvonás meghatározása nem elegendő. Az attitűdnek az alacsonyabb szinteken az affektív (érzelmi), magasabb szinten a gondolati, majd viselkedésben megnyilvánuló eleme dominál. Az alacsonyabb szinteken fontos, hogy kedvelje azt, amit csinál, kialakuljon a személyes kötődés.

Példa**Jó példa, mert kapcsolódik az adott szakterülethez és konkrét (nem csak jellemvonásokat ír le)**

- ✓ Nyitott innovatív gyógypedagógiai elképzelések és megoldások megismerésére, törekszik a bizonyítékalapú módszerek alkalmazására.
- ✓ A mérnöki munka során előnyben részesíti az egyének és a társadalom egészségét javító, környezetbarát megoldásokat.

Rossz példa:

- ✗ Nyitott a kapcsolatépítésre *(alulspecifikált, nem tevékenység specifikus, nincs kontextusba helyezve, nincs meghatározva, hogy kikkel, milyen szituációkban, milyen céllal, milyen típusú kapcsolatépítésre nyitott, nem mérhető)*
- ✗ Munkájában **elkötelezett. (túl általános, nem szakmaspecifikus, nem mérhető)**

AUTONÓMIA–FELELŐSSÉG

Az önállóság és felelősségvállalás elem a képesség mellett a leginkább specifikálható, ugyanakkor természeténél fogva hajlamosít túl általános megfogalmazásokra, amelyek így nem kellőképpen szakma/szakterület specifikusak. Ezért a leírásnál törekedjünk rá, hogy kellően szakmai legyen ennek az elemnek a megformálása. Az autonómia a szintek növekedésével egyre

nagyobb szerepet játszik, az alacsonyabb szinteken viszont az egyénnek szüksége van a mintára, azt követi. **A döntéshez szükséges információk beszerzése, az alternatívák közötti választás és a döntés következményeinek belátása mindig a felelősség-autonómia kategóriába tartozik.**

Példa

Jó példa, mert cselekvő leírás, formájában is tanulási eredmény, konkrét, kontextusba helyezett, tevékenység-specifikus, meghatározza az autonómia szintjét.

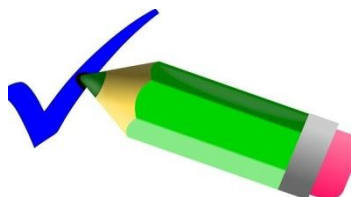
- ✓ Önállóan tervezi és irányítja a termelőtevékenységet biztosító gépek, berendezések energetikai, műszaki üzembiztosági, környezetvédelmi és szervizelési feladatait.
- ✓ Önállóan szervezi meg a gazdasági folyamatok elemzését, az adatok gyűjtését, rendszerezését, értékelését.

Rossz példa:

- ✗ Önállóan képes a szervezetek működésének menedzselésére. *(tartalmilag alulspecifikált, nem derül ki, hogy milyen szervezetekről van szó, a működés is nagyon tág kategória, nincsenek meghatározva minőségi kritériumok)*
- ✗ Felelősséget érez a fenntartható fejlődésért. *(túl általános, tartalmilag alulspecifikált)*

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
 Tanulási **Eredmény** Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen

Feladat

Ha áttanulmányozta és saját maga számára feldolgozta a tanulási eredmények kialakításának és megfogalmazásának szempontjait, ellenőrizze tudását az alábbi feladattal.

Állapítsa meg, mi a hiba az alábbi tanulási eredményekben! Jelölje x-szel, melyik típushiba fordul elő!

	Tanulási eredmény	A) Megfelelő nyelvi formulát használ, de nem konkrét és nem specifikus	B) Nem megfelelő a nyelvi formula, nem konkrét, nem specifikus, nem mérhető	C) Megfelelő nyelvi formulát használ, specifikus, de nem konkrét és nem mérhető
1.	Ismeri a kémiai alapfogalmakat.			
2.	Készségszintű ismeretekkel rendelkezik a munkája során használatos laboratóriumi számításokról.			
3.	Munkáját a minőségi munkavégzés jellemzi.			
4.	Érdeklődik az innovációk iránt.			
5.	Képes együttműködni a felhasználókkal és a szakember-kollégákkal.			
6.	Ismeri az alapvető jogi és szabvány előírásokat.			
7.	Ismeri a nemzetiség nyelvét, kultúráját, történelmét, irodalmát.			
8.	A tanult elméleteket és módszereket hatékonyan alkalmazza.			
9.	Minden területen törekszik a hatékony és minőségi munkavégzésre.			
10.	Fel tudja mérni, hogy képes-e egy rá bízott feladatot elvégezni.			

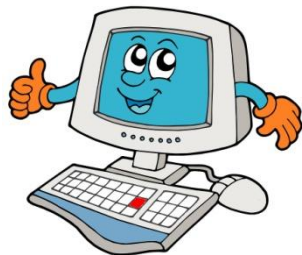
Megoldás:

A) 1, 6, 8, 9
 B) 2, 3, 5, 10
 C) 4, 7

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási **E**redmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen

Hasznos olvasnivalók a világhálón

- ⇒ Derényi András – Vámos Ágnes (2015): A felsőoktatási képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások. Egy kísérleti fejlesztés eredménye. Oktatási Hivatal, Budapest.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tamop413/eredmenyek/kimeneti_leirasok.pdf

- ⇒ Farkas Éva (2017): Segédlet a tanulási eredmények írásához a szakképzési és felnőttképzési szektor számára. Oktatási Hivatal, Budapest.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Tanulasieredmenyek_VET.pdf

- ⇒ Lukács István – Derényi András (szerk.) (2017): Kézikönyv a képzési programok tanulási eredményeken alapuló fejlesztéséhez. Oktatási Hivatal, Budapest.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Derenyi_kezikonyv2017ISBN_teljes_webre.pdf#felulvizsgalatához

- ⇒ Tót Éva (2017): Segédlet a tanulási eredmények írásához a felsőoktatási szektor számára. Oktatási Hivatal, Budapest.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/LLL/ekkr/Tanulasieredmenyek_HE.pdf

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

AP2_OKTIG_2_Tanulási eredmény alapú szemlélet megismerése és bevezetése az SZTE-n
Tanulási **E**redmény Alapú Képzésfejlesztő Műhely a Szegei Tudományegyetemen

Felhasznált irodalom:

CEDEFOP (2008): Terminology of European education and training policy. A selection of 100 key terms. Publications office of the European Union, Luxembourg.
<http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/4064_EN.PDF>

Európai Unió Tanácsa (2017): A Tanács ajánlása (2017. május 22.) az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszeréről, valamint az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszerének létrehozásáról szóló 2008. április 23-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás hatályon kívül helyezéséről (2017/C189/03) <<https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/hu.pdf>>

Farkas Éva (2017): A tanulási eredmény alapú tanterv- és tantárgyfejlesztés a felsőoktatásban. Szegei Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged.